

РЕЦЕНЗИЯ

по конкурс за даване на научно звание “Професор” в област на висшето образование 3 „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.8 „Икономика“, учебни дисциплини „Икономика I част, Икономика II част“ (Макро- и микроикономика), „Икономика в публичния сектор“ и „Икономическа сигурност“ в катедра „Психология и управление на полицията“, Факултет „Полиция“ на Академия на МВР – гр. София
от проф. д-р Тилчо Колев Иванов

Уважаеми членове на Научното жури на АМВР,

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на катедра „Психология и управление на полицията“ на факултет „Полиция“ на АМВР в ДВ, бр. 94 от 24.11.2017 г. Участвам в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед № 4581з-63/23.01.2018 г. на ректора на АМВР.

2. Информация за кандидатите в конкурса

Доц. д-р Антон Тодоров Маринов е единствен кандидат по конкурса обявен от АС на АМВР по посоченото професионално направление и дисциплини.

Доц. д-р Антон Маринов е роден на 29.07.1970 г. Завършва УНСС (Висш икономически институт „Карл Маркс“) през 1994 г. Дипломира се с квалификация „икономист“ по „Икономика и организация на труда“. През 1996 г. завършва полицейски курс за първоначална подготовка на офицери в АМВР. През 2004 г. получава ОНС „доктор“ по 05.02.24 „Организация и управление извън сферата на материалното производство“ от АМВР с дисертация на тема „Организация и тактика на оперативно–издирвателната дейност на икономическа полиция за разкриване на престъпления, свързани с укриване на данъчни задължения““. През 2011 г. получава научно звание „Доцент“ по научна специалност 05.02.05 „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“.

Започва професионалната си кариера като търговски представител на „Ксерокс“ през 1992 г. Последователно работи като експерт „ТРЗ и личен състав“, офицер в икономическа и криминална полиция в гр. Ст. Загора, хоноруван преподавател, асистент, старши и главен асистент в катедра „Икономика“ в Тракийски университет - Ст. Загора. От 2011 г. е доцент в АМВР в катедри „Управление“ на факултет „Полиция“, „Тактика“ на факултет „ПБЗН“ и „Психология и управление на полицията“ на факултет „Полиция“.

Ползва английски и руски език.

3. Общо описание на представените материали по конкурса.

Списъкът на представените по конкурса научни трудове на кандидата наброява 18 заглавия. Освен тези трудове авторът посочва още 37 труда, от които 4 са представени преди получаване на образователна и научна степен “доктор” и 33 за научно звание “доцент”. Представените по конкурса трудове с общ обем 589 стр. са публикувани след първата хабилитация за доцент през 2011 г.

Трудовете са посветени на актуални проблемни въпроси на макро и микро икономиката и икономическата сигурност. Петнадесет от предложените за рецензиране трудове са самостоятелни, три са в съавторство като делът на кандидата е ясно разграничен.

Тези трудове се разпределят в 4 групи:

- Хабилитационен монографичен труд (1 бр.) – 315 стр.
- Студии (2 бр.) – 71 стр.
- Статии, публикувани в научни трудове (5 бр.) - 78 стр.
- Доклади, изнесени на научни конференции (6 бр.) - 121 стр.

В тематично отношение трудовете са ясно фокусирани към три взаимно свързани проблемно-тематични области:

- Икономическа сигурност – (хабилитационен труд 1 и свързани публикации – 5, 7, 10 и 11)
- Макроикономически проблеми - (трудовете 4, 5, 6, 8, 10,14, и 18).
- Икономика в публичния сектор - (трудовете 9, 12, 13, 15, 16, 17).

Изброените трудове са насочени основно за идентификация и решаване на проблеми на икономиката, публичния сектор и националната икономическа сигурност. Имат актуален характер поради естеството на осъществявания в страната пазарен икономически преход. Свързани са непосредствено с професионалното направление и тематичната област на конкурса, поради което се приемат за рецензиране.

4. Обща характеристика на научно-изследователска, учебно-преподавателска и научно-приложната дейност на кандидата.

4.1. Научно-изследователска дейност.

Предложените за рецензиране трудове на кандидата по конкурса включва публикации, насочени основно към изследване на следните направления:

Икономическа сигурност – (хабилитационен труд 1 и свързани с него статии 5, 7 и доклади 10 и 11)

Тези трудовете са основно направление на изследванията на кандидата. Основен хабилитационен труд е монографията „Анализ на икономическата (не)сигурност за периода 2000-2014 г.” от 2017 г. Трудът има обем 315 стр. вкл. въведение, три глави, заключение, и 102 източника, от които 4 на английски език и 11 адреси на сайтове.

Работата разглежда проблемите на икономическата несигурност, вкл. теоретично осмисляне, идентификация на заплахите и мерките за подобряване на икономическата сигурност (ИС). Разглежданите въпроси засягат базови аспекти на теорията и практиката на ИС и несигурност. Актуалността на изследването на този хроничен за страната проблем е несъмнена, както за всички интересуващи се от разглежданите въпроси, така и за работещите по проблемите на националната сигурност на страната. Авторът посочва като причини за това: ефектите на дестабилизацията, предизвикана от динамиката на пазарната среда; ожесточаващата се конкуренция при реструктурирането на световната икономика; променената геополитическа среда и геостратегическите промени в света. Към това добавя факта, че ИС е предпоставка за устойчиво обществено развитие на страната. В рамката на тази проблематика фокусира вниманието си върху проблема за възникващото от икономическата несигурност социално и икономическо напрежение, и обществена дестабилизация.

Конкретен обект на изследване е ИС на страната. Предмет на изследване са свързаните рискове, заплахи, измерения и възможности за периода 2000-2014 г. Основна авторска теза е приемане на ИС за основен приоритет на държавната политика за устойчиво развитие през следващите години. Целта на изследването е да се разкрият и оценят заплахите за ИС, и се изведат предложения за справяне със свързаните предизвикателства. Преследва целта с решаване на седем задачи, вкл. разкриване на същността и взаимодействието на ключови понятия, изследване на свързани с тях показатели и предлагане на мерки за ИС.

Използва широк кръг от общо научни методи и информационни източници.

Структурата на монографията включва: теоретически постановки за ИС; заплахи и показатели за измерване и мерки за повишаване нивото на ИС.

Теоретическите постановки съдържат анализ на понятията сигурност и несигурност. Авторът приема, че не съществува изградена теория на сигурността. Предлага за предмет на изследване – обективните закономерности за намаляване на вредите от опасностите, а за обект на националната сигурност (НС) посочва „...съществуващите явления, процеси и отношения, чиято защита представлява стратегическа цел и основно съдържание на политиката за сигурност“. По-нататък конкретизира този обект. Изяснява ключови понятия, вкл.: устойчивост; стабилност; издръжливост; опасност; вреда, уязвимост и пр. Приема, че опасността се проявява като предизвикателство, риск или заплаха. Анализира определенията за НС. Предлага работно определение и прави преглед на видовете сигурност като прилага критерии за класификация. Дефинира системата за защита на НС. Приема продуктов характер на нейната дейност и необходимостта от свързани разходи и финансиране.

Ключов раздел от тази глава е анализа на категорията ИС. Авторът обосновава твърди, че въпреки многобройните проучвания няма единно мнение по дефиницията на ИС. Предлага собствено виждане, че тя включва, както защитата на

икономическите интереси, така и готовност и способност да се създава механизъм за поддържане на политическата и социална стабилност на обществото. Определя обекти и субекти, видове, фактори на макро ниво, роля и място на ИС в системата за ИС в глобален контекст.

Изследването на заплахите и показателите за ИС се фокусира върху синтез на многопараметрична система критерии и показатели за ИС, оценяващи икономическата стабилност. Авторът анализира: природни условия и ресурси; инфраструктура; БВП и икономическия растеж; заетост, безработица и доходи; основни демографски характеристики; риск от бедност или социално изключване; покупателна способност; производителност на труда; неравенство и разпределение на доходите; инфлация; инвестиции; бюджетен дефицит; държавен дълг; външнотърговски баланс; сива икономика; показатели за жизнено равнище; конкурентноспособност; технологично развитие и иновации. Приема, че извън пределите на определени прагови показатели икономиката губи конкурентноспособност и национално богатство.

Предлаганите мерки за повишаване на ИС включват: стратегическите насоки, национални икономически приоритети и примерен модел на стратегия за ИС на страната.

В стратегически план прави изводът е, че процентът за преразпределение на БВП от бюджета във висока степен е обоснован от постигнатия баланс за социална защита и усвояване на евро фондове. Синтезира заплахите и предлага идеи за справяне с тях, водещи до по-висока ИС. Подчертава тезата за неизбежна роля на държавата за защита на ИС в условия на глобална кризисност.

Определянето на приоритетите се основава на редица авторитетни изследвания. Авторът предлага тяхното включване в стратегическите документи за развитие (Националната програма за реформи на страната до 2020 г.). Излага собствени виждания за формиране на примерен модел на стратегия за ИС, вкл. за цел, подцели, задачи, средства, система от показатели за ИС, както и очакваните ефекти от нея. Не посочва регулаторните режими и инструменти, с които може да бъде постигната такава интервенция.

Генерален извод от изследването е, че ИС в разглеждания период е всъщност несигурност. ИС според автора трябва да се гарантира от ефективността на икономиката и, че тя трябва да се поддържа от цялата система от държавни органи, обществото и структурата на икономиката. Препоръчва изграждане на система от индикатори за ранно предупреждаване на заплахите и разработка на ефективна стратегия, насочена към ръст на БВП, пълна заетост, ниска инфлация и справедливо разпределение на доходите.

Изложението е насочено към решаване на твърде сложен и многоаспектен проблем, предмет на многобройни изследвания. Трудът е подчертано многопланов, вкл. теоретичен синтез на понятието ИС, подкрепен с преглед на основните

параметри на икономическото състояние на страната. Доминира подхода на нормативния икономикс, подкрепен от концептуални виждания за ролята на държавата за гарантиране на ИС.

Трудът ясно представя постиженията на доц. д-р Антон Маринов, получени в резултат на предходни изследвания на проблема. Изследователските резултати, включващи оценъчни характеристики за състоянието на икономическата несигурност, дават отговори на редица и методически и практически въпроси.

Останалите трудове в тази група потвърждават тази оценка. Част от тях (трудове 7 и 11) включват статия „Примерен модел на стратегия за икономическа сигурност“, публикувана в списание Управление и устойчиво развитие 1/2014 г. и доклад „Съвременни заплахи за икономическата сигурност“. Лансираната в тях идея за модел на стратегия за ИС заслужава внимание и позитивна оценка. Съдържа виждане за приложими подходи, ограничения, ключови фактори, цели, задачи и приложими средства. При изследването на заплахите за ИС авторът предлага виждане за набор от показатели за оценка. Разграничава външните и вътрешните заплахи. Предлага мерки за подобряване на сигурността. Една статия (5) и един доклад (10) с еднакво заглавие и различно съдържание на тема „Макроикономическа стабилност на България - гаранция за икономическа сигурност“ разглеждат теоретични и приложни въпроси на икономическата сигурност, извеждат приоритети и предлагат мерки за подобряване.

Макроикономически проблеми - (студия 3, статии 4, 6, 8 и доклади 14, 15 и 18).

Това направление е представено с седем публикации. Това е най-многобройното направление на изследвания. Ключово място в него има студията „Анализ на макроикономическа стабилност на България в периода 2005-2010 – гаранция за икономическа сигурност“, която свързва икономическата сигурност с набор от макроикономически фактори и показатели. Анализира икономическия растеж, инвестициите, пазара на труда, инфлацията, държавния дълг, бюджетния и търговски баланс, и сивата икономика на страната преди и в началото на глобалната икономическа криза от 2007 г. Подчертава приоритети и предлага виждане за стабилизация. Подкрепя своите идеи с изследване и предлагане на мерки за намаляване на безработицата. Изследва проблемите на социалната сигурност, която свързва със степен на обществено разделение, тероризъм, корупция, безработица, бедност, социална защита, негативна демографска тенденция, необразованост, здравен статус, миграция, трафик на хора, природни бедствия, движение по пътищата и лоша държавна политика в периода до 2012 г.

Характерен момент в това направление е изследването на технологиите, иновациите и конкурентноспособността на технологичния сектор като фактор за икономически растеж. Предложените насоки, мерки и изводи обективно отразяват състоянието и възможностите за неговото подобряване. Прилага съвременни

методи за оценка на конкурентноспособността. Проследява и анализира тенденцията за промяна в периода от 2000—2012 г. Аргументира предложения за преодоляване на негативната тенденция. В изследването на жизнения стандарт в страната представя набор от икономически показатели за оценка. Прави извод за положителна тенденция за развитие, като отбелязва ролята на ЕС за преодоляване на незадоволителното състояние в сравнение с другите европейски страни.

Силен момент в това направление е практическата насоченост на изследванията в отговор на конкретни национални икономически проблеми.

Икономика на публичния сектор - (студия 2 и доклади 9, 12, 13, 16, 17).

Това е последното, трето по-голямо направление на изследвания на кандидата. Включва една студия на английски език и пет доклада. Основни теми в това направление са: проблеми на организацията на финансов контрол на държавния резерв и военновременните запаси; модел за антикорупция; проблеми при възлагане на обществени поръчки; актуални проблеми на митническия контрол; структури за противодействие на данъчни измами и форми на взаимодействие и координация на МВР и НАП за противодействие на данъчни престъпления. Особено внимание привлича студията за финансовото управление и контрол на държавните резерви и военновременни запаси. В тази рамка авторът предлага адаптирана методика за управление на риска при финансовото управление на резерва и запасите ВС. Докладът за внедряване на модел за антикорупция в община Чирпан е пример за един от приложените ефекти от изследванията на автора. Подобно е и изследването на нарушенията при възлагането на обществени поръчки. Изследването на структурите за противодействие на данъчните измами има подобен характер и прави уместни предложения. Тези резултати са развити в доклада за формите и взаимодействията на МВР и НАП при противодействие на измамите. Добре подбраната от автора проблематика илюстрира стремеж за дискутиране критични проблеми на публичната икономиката.

4.2. Учебно-преподавателската дейност

Доц. д-р А. Маринов има дванадесет годишен опит като преподавател в професионалното направление. Преминал е всички позиции от асистент до доцент и член на факултетен съвет. През 2015 г. е председател на контролния съвет на АМВР. В този период съчетава административните си задължения с пълно натоварване като редовен преподавател. Преподава дисциплини: Управление на проекти и програми, Икономическа сигурност, Икономика на публичния сектор, Стратегическо управление на системата за сигурност и обществен ред. През последните две години 2014/2015 и 2016/2017 преди конкурса има аудиторна заетост от 455 и 420 учебни часа, основно по учебните дисциплини по конкурса. Извън АМВР е преподавал Финансова и данъчна администрация, Техники за

данъчно облагане, Данъци и данъчна политика на ЕС и редица други икономически дисциплини.

Кандидатът е ръководител на трима докторанти, един от които защитил успешно. Бил е научен ръководител на повече от 100 успешно защитили бакалаври и магистри. Посочва двадесет и седем, някои от които многократни цитирания на трудовете си.

Кандидатът разполага с достатъчен преподавателски опит и подготвеност за заемане на академичната длъжност по конкурса. Това се съчетава с практическо познаване на спецификата на дейността на икономическа и криминална полиция. Това дава основание за положителна преценка за съответствие на учебно-преподавателската компетентност на кандидата със спецификата на конкурсните изисквания.

4.3. Научно-приложна дейност.

В кариерата си като преподавател участва като изпълнител в два и ръководител на три изследователски проекти. В периода след първата хабилитация кандидатът посочва участие в разработката на един проект „Измами свързани с посегателства върху европейския бюджет – ДДС и банкови Карти“, както и участие в научен семинар „Съвременни аспекти на процесуалния данъчен контрол“. Тези участия потвърждават насочеността на дейността към проблеми на икономическата сигурност и престъпност. Получените резултати от научно-приложната дейност на кандидата имат подчертан приложен характер.

Прегледът на изследователските, преподавателски и научно-приложни резултати представят кандидата като приет и утвърден експерт по конкурсната проблематика. Това се потвърждава от членството на доц. А. Маринов в национални и международни професионални организации, между които: Международната полицейска асоциация и Съюза на аграрикономистите в България.

5. Научни постижения на кандидата и характер на научните приноси.

Конкретните научни и приложни приноси на кандидата, според мен, биха могли да се обобщят в следните направления:

- Направено теоретично обобщение на същността, структурата и инструментариума за оценка на икономическото състояние и ИС на страната.
- Направен е емпиричен анализ на основните макроикономически показатели (икономически растеж, инфлация, социална сигурност, жизнен стандарт, заетост и безработица, технологично развитие и инвестиране, конкурентноспособност) и критично е оценена националната икономическа стабилност в пазарния предходен период.

Направени са препоръки към политиката за икономическа стабилизация на страната.

- Анализирани са рисковете, свързаните проблеми и са направени препоръки за подобряване на ключови дейности (финансово управление и контрол, възлагане на обществени поръчки, митнически контрол, антикорупция на общинско ниво, финансиране на училищната дейност) и вътрешна ИС.
- Изведени са качествени характеристики, идентифицирани са проблемите и са направени аргументирани предложения за развитие на икономическата политика на страната.
- Разкрити са основните насоки и вероятни перспективи за развитие на управлението на отбранителни ресурси в страната.

Получените резултати от изследванията на кандидата имат както аналитичен така и приложен характер. Разкриват и подчертават насочеността на трудовете му за развитие на управлението на ИС и икономиката на вътрешния ред и сигурност. Трудовете представят кандидата като приет експерт по споменатата проблематика, което е потвърдено от преподавателската, изследователска и публикационна работа по тези проблеми.

Синтетично научните приноси от хабилитационния труд за придобиване на научното звание „професор” на доц. д-р Антон Маринов могат да се определят като обобщение, допълване и развитие на теоретични и методологични знания за оценка на икономическото състояние и управление на националната ИС. Тези приноси имат приложна стойност за осмислянето и разбирането на основните процеси в икономическото управление, както и за изработването и провеждането на адекватна политика за развитие на изследваната проблематика.

Научните изследвания на кандидата нямат оценен икономически ефект, но могат да доведат до съществени приложни икономически резултати, при внимателен анализ и използване от администрацията на вътрешния ред и сигурността на страната.

Представените по конкурса трудове са публикувани в едно чуждо и авторитетни национални издания с насоченост към националната икономическата проблематика. Те са достъпни за използване от специалистите и широката общественост. Една от публикациите е на английски език. Останалите трудове са публикувани на български език. Тези обстоятелства, заедно със списъка на цитиранията подчертават публичния характер на трудовете и ограничена международна публикация.

От трудовете на кандидата 15 са самостоятелни и 3 са в съавторство. В тях е разграничена ясно частта на кандидата, от което може да се прецени, че постигнатите резултати са собствен принос на кандидата.

6. Критични бележки по представените трудове.

Обхватът на хабилитационния и останалите трудове на кандидата несъмнено потвърждават приноса на доц. д-р А. Маринов за прилагане на икономическите знания в сферата на вътрешния ред и сигурност. При това могат да се направят три бележки, с характер на препоръки.

Първата, засяга насочеността на авторските трудове. Резултатите от изследването на ИС и престъпност е логично да бъдат свързани с ролята и целите на сектора за вътрешен ред и сигурност. Изследването на тази връзка и зависимост може да покаже ориентирите и тенденциите за секторна промяна и трансформация. Ще облекчи изясняването на проблема за ресурсния дефицит и ефективността на секторното развитие.

Второ, резултатите от дейността на кандидата са постигнали обхват и значение, които не са представени с достатъчна по-мощна учебна публикация по икономика на вътрешния ред и сигурността. Желателно е да бъдат издадени учебници и пособия по вътрешна ИС, необходими и несъмнено полезни за обучението в АМВР.

Трето, препоръчително е засилване на международната публикация на резултатите от авторските изследвания на ИС за страната.

Посочените бележки не умаляват достиженията, приносите и обосноваването кандидатстване на автора за исканото научно звание. Те могат само да повишат стойността на трудовете на кандидата за обществеността.

Заклучение.

На основание на посочените факти от рецензията считам, че кандидатът е представил изследователски труд, притежаващ качествата на голям докторски хабилитационен труд, който заедно с останалите публикации по конкурса притежава приноси, отговарящи на нормативните формални и съдържателни изискванията за научно звание “Професор”. Предлагам на уважаемото жури на АМВР да даде научно звание “Професор” в област на висшето образование 3 „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.8 „Икономика“ на доц. д-р Антон Тодоров Маринов.

София, 16.02.2018 г.

Рецензент:

/Проф. д-р Т. Иванов/